

เกียรติภูมิของอาชีพใน เขตชนบท



นางสาวอัญชลี แยมพยนต์

ศูนย์วิทยทรัพยากร

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาคามหลักสูตรปริญญาสังคมวิทยา มหาวิทยาลัยมหิดล

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2531


ISBN 974-568-783-9

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

013895

I 17513960

Occupational Prestige in Thai Rural Areas



Miss Anchalee Yampayont

A Thesis Submitted in Partial Fulfilment of the Requirements

for the Degree of Master of Arts

Department of Sociology and Anthropology

Graduate School

Chulalongkorn University


1988

ISBN 974-568-783-9

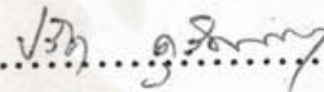
หัวข้อวิทยานิพนธ์      เกียรติภูมิของอาชีพ ใน เศรษฐนบท  
โดย                              นางสาวอัญชลี    แยมพนต์  
ภาควิชา                            สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา  
อาจารย์ที่ปรึกษา              รองศาสตราจารย์    ดร.สุภางค์    จันทวานิช

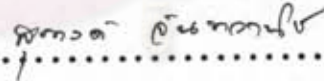


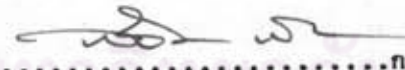
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย    อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยฉบับนี้ เป็น  
ส่วนหนึ่งของการศึกษาคำหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

  
.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย  
(ศาสตราจารย์ ดร.ถาวร    วัชรราชย์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

  
.....ประธานกรรมการ  
(รองศาสตราจารย์ ดร.ปรีชา    สุรินทร์พันธุ์)

  
.....อาจารย์ที่ปรึกษา  
(รองศาสตราจารย์ ดร.สุภางค์    จันทวานิช)

  
.....กรรมการ  
(รองศาสตราจารย์ ดร.พิเชิด    ทิทัศน์ เทพสมบัติ)





อัญชลี แยมพยนต์ : เกียรติภูมิของอาชีพในเขตชนบท (OCCUPATIONAL PRESTIGE IN THAI RURAL AREAS) อ.ที่ปรึกษา : จศ.ดร.สุภางศ์ จันทวานิช, 216 หน้า.

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ มุ่งที่จะศึกษาเกียรติภูมิของอาชีพซึ่งให้ค่าโดยชาวชนบทไทยโดยผลการศึกษาจะปรากฏออกมาในรูปคะแนน เกียรติภูมิ จากนั้นนำค่าที่ได้รับไปใช้ในการจัดช่วงชั้นทางสังคมในเขตชนบทไทย อาชีพที่นำมาใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีทั้งสิ้น ๑ กลุ่มอาชีพหรือ ๘๑ อาชีพ การศึกษาใช้วิธีสำรวจโดยการสุ่มตัวอย่างชาวชนบทในภูมิภาคต่าง ๆ ของประเทศไทย รวมทั้งสิ้น ๓๗๑ คน การเก็บข้อมูลใช้แบบสอบถามความถี่กับมาตรฐานคะแนนที่สร้างขึ้นโดยเฉพาะ

ผลที่ได้รับจากการวิจัยพบว่ากลุ่มอาชีพผู้บริหารระดับต่าง ๆ ได้คะแนนเกียรติภูมิของอาชีพสูงสุด รองลงมาได้แก่กลุ่มทหาร-ตำรวจ นักวิชาการวิชาชีพ, ผู้ปฏิบัติงานเสมียนพนักงาน, ผู้ประกอบอาชีพเกี่ยวกับการค้า, เกษตรกร ผู้ผลิตพนักงานและคนงาน และกลุ่มผู้ประกอบอาชีพบริการตามลำดับ ในระดับอาชีพพบว่าอาชีพรัฐมนตรีได้คะแนนสูงสุด รองลงมาได้แก่นายทหารระดับนายพล, แพทย์ ทันตแพทย์ สัตวแพทย์ เภสัชกร, อธิบดี ผู้ว่าราชการจังหวัด, พยาบาล ฯลฯ และอาชีพหญิงบริการ เช่น หมอนวด พาร์คเนอร์ ได้คะแนนต่ำสุด รองลงมาได้แก่ กระเป๋ารถ, ไทร หมออุ, ผู้ปฏิบัติงานบริการอื่น ๆ กรรมกรหรือคนงาน ฯลฯ ตามลำดับ

อาชีพในกลุ่ม เกษตรกรซึ่งเป็นอาชีพหลักในเขตชนบทได้รับคะแนนส่วนใหญ่ระดับปานกลางและค่อนข้างต่ำ และเมื่อจัดช่วงชั้นทางสังคมด้วยค่าเกียรติภูมิของอาชีพ พบว่าค่อนข้างสมดุลโดยช่วงชั้นสูงมากและช่วงชั้นต่ำมีจำนวนอาชีพช่วงชั้นละ ๑ อาชีพเท่ากัน ช่วงชั้นสูงมี ๑๕ อาชีพ และ ๒๒ อาชีพ ช่วงชั้นกลางมีอาชีพมากที่สุด ๕๐ อาชีพ ซึ่งเป็นโครงสร้างที่มีลักษณะใกล้เคียงกับตะวันตก การเปรียบเทียบผลการวิจัยครั้งนี้กับค่ามาตรฐานสากลของไทรมาน พบว่าส่วนใหญ่ไม่สอดคล้องกันและให้ค่าสูงกว่ามาตรฐานสากล.

ภาควิชา ..... สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา  
สาขาวิชา ..... สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา  
ปีการศึกษา 2531 .....

ลายมือชื่อนิติต .....  
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา ..... จันทวานิช



ANCHALEE YAMPAYONT : OCCUPATIONAL PRESTIGE IN THAI RURAL AREAS

THESIS ADVISOR : ASSO.PROF. SUPANG CHANTAVANICH, Doctorat  
en sociologie, 216 PP.

This study of occupational prestige in Thai rural areas used 9 groups or 89 occupations. The occupational prestige scores were given by 371 rural thais in the four regions. The findings revealed that rural Thai people gave highest scores to administrative workers group and lowest to service workers group. When considering by occupation, the highest prestige scores were ranked respectively : ministers, high armed forces officer, medical dental veterinary and related workers, provincial governors, professional nurses, etc. The lowest prestige scores were given to the following occupation : masseuses and prostitutes, transport conductors, fortune tellers, other service workers, laborers, etc.

From the prestige scores rated, we can classify the Thai social stratification into 5 strata : very high, high, middle, relatively low, and low classes.

When we compared the Thai occupational prestige scores to the Standard International Prestige Scores given by Treiman; most of the occupations did not receive the same score. Thai scores were higher than Treiman's scores.

ศูนย์วิทยทรัพยากร  
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาควิชา ..... สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา  
สาขาวิชา ..... สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา  
ปีการศึกษา ..... 2531

ลายมือชื่อนิสิต ..... *[Signature]*

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา ..... *[Signature]*





## กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เรื่อง เกียรติภูมิของอาชีพในเขตชนบทนี้ สำเร็จเรียบร้อยได้ด้วยดี จากความกรุณา ความช่วยเหลือและสนับสนุนของผู้มีพระคุณ ผู้มีอุปการะคุณ และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เป็นจำนวนมาก

ท่านแรกที่ทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้โดยสมบูรณ์ ได้แก่ รองศาสตราจารย์ ดร.สุภางค์ จันทวานิช ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษาแนะนำในทุก ๆ ด้าน ตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่อง และเป็นผู้ที่ทำให้กำลังใจต่อผู้วิจัยเมื่อประสบปัญหาระหว่างทำการศึกษาตลอดมา ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ เป็นอย่างสูง

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ ดร.ปรีชา สุวิรินทร์พันธุ์ ที่กรุณาให้คำแนะนำ ชี้แนะแนวทางการศึกษาและกรุณาเป็นประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ขอกราบขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ ดร.พิชิต พิทักษ์เทพสมบัติ ที่กรุณาให้คำปรึกษาดูตรวจสอบความสมบูรณ์ทางวิชาการ แนะนำระเบียบวิธีวิจัยและเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ขอขอบพระคุณศาสตราจารย์ ดร.พัทยา สายชู และ ดร.นิทัศน์ อีระวิทย์ ที่กรุณาตรวจสอบและชี้แนะรายชื่ออาชีพที่ใช้ศึกษาจนก่อให้เกิดความสมบูรณ์ในการวิจัย รวมทั้งคณาจารย์ในภาควิชาสังคมวิทยา และมานุษยวิทยา คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ทุกท่านที่กรุณาประสิทธิ์ประสาทความรู้ให้อัน เป็นพื้นฐานสำคัญที่ทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

คุณอภิชาติ ไตติลกเวชช์ ค.ค.นิวัติ ศรีเงิน คุณไฉไล วิษยานุวัตติ คุณลัดดา ทองกลาง คุณสมชัย มนต์แข็ง คุณวาสนา อรุณกิจ คุณธำรงค์ศักดิ์ สิทธิเวช และคุณทวีเกียรติ สิทธิเวช เป็นผู้ที่กรุณาให้ความช่วยเหลือในด้านที่פק ความสะดวกในการเก็บข้อมูล และสนับสนุนช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ คุณวัชรีรา วิษยานุวัตติและคุณกนกพรพรณ แสงเรือง เป็นผู้ให้การช่วยเหลือเกี่ยวกับเอกสาร การติดต่อประสานงาน การรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลด้านคอมพิวเตอร์ รวมทั้งผู้ที่สละเวลาในการตอบแบบสอบถามทุกท่าน เป็นผู้ที่อยู่ในความทรงจำของผู้วิจัย ขอได้รับความขอบคุณอย่างมากและอย่างจริงใจจากผู้วิจัย

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณคุณพ่อ คุณแม่ และที่ทุกคนที่ได้ให้ความเมตตาช่วยเหลือสนับสนุนและเป็นกำลังใจอย่างถึงในการศึกษา ขอขอบพระคุณมูลนิธิโสสถานุเคราะห์ที่ได้เคยมอบ

ทุนอุดหนุนการศึกษาแก่ผู้วิจัยในเบื้องต้น บุคคลอื่น ๆ อีกเป็นจำนวนมากที่ได้มีส่วนร่วมในการ  
ทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ซึ่งผู้วิจัยต้องขอภัยที่ไม่อาจเอ่ยนามไว้ได้ทั้งหมด ผู้วิจัยยังระลึกถึงอยู่  
เสมอ ขอได้รับความขอบคุณจากผู้วิจัยไว้ ณ โอกาสนี้ด้วย

อัษฎลี แยมพยนต์

เมษายน 2531



ศูนย์วิทยทรัพยากร  
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย



บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ฉ
กิตติกรรมประกาศ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ญ
<b>บทที่</b>	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ในการวิจัย.....	3
แนวความคิดที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย.....	3
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	7
สมมติฐานในการวิจัย.....	12
ขอบเขตการวิจัย.....	13
ข้อจำกัดในการวิจัย.....	14
นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย.....	15
วิธีการศึกษาและวิจัย.....	16
2 การจำแนกออาชีพและ เกียรติภูมิของอาชีพ.....	21
การจำแนกออาชีพ.....	21
การจำแนกออาชีพตามหลักมาตรฐานสากลของการจำแนกออาชีพ.....	22
การจำแนกออาชีพ เพื่อศึกษามาตรฐานสากลของ เกียรติภูมิของอาชีพ ของไทรแมน.....	27
การจำแนกออาชีพ เพื่อใช้ในการศึกษา เกียรติภูมิของอาชีพ ใน เขต ชนบทไทย.....	28
เกียรติภูมิของอาชีพ.....	34



บทที่	หน้า
3	เกียรติภูมิของอาชีพซึ่งให้ค่าโดยชาวชนบทไทย.....40
	ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับผู้ตอบ.....40
	เกียรติภูมิของอาชีพซึ่งให้ค่าโดยชาวชนบทไทย.....46
	เหตุผลในการให้ค่าเกียรติภูมิของอาชีพ.....63
	อาชีพที่ได้รับเกียรติภูมิสูง.....67
	อาชีพที่ได้รับเกียรติภูมิดำ.....74
	เกียรติภูมิของอาชีพหลักในเขตชนบทและการจัดช่วงชั้นทางสังคม.....83
4	เปรียบเทียบเกียรติภูมิของอาชีพซึ่งให้ค่าโดยชาวชนบทไทยกับมาตรฐาน
	สากลของเกียรติภูมิของอาชีพ.....103
	อาชีพที่สอดคล้องกัน.....103
	อาชีพที่ไม่สอดคล้องกัน.....107
	กลุ่มอาชีพกับการเปรียบเทียบค่าเกียรติภูมิของอาชีพ.....118
	การจัดช่วงชั้นทางสังคมกับการเปรียบเทียบค่าเกียรติภูมิของอาชีพ.....120
5	บทสรุป.....123
	ข้อเสนอแนะ.....126
	บรรณานุกรม.....128
	ภาคผนวก.....131
	ก. ผลการวิจัยเกี่ยวกับมาตรฐานสากลของเกียรติภูมิของอาชีพ
	ของไทรแมน.....132
	ข. เปรียบเทียบการจำแนกอาชีพระหว่างไทรแมนกับองค์การ
	แรงงานระหว่างประเทศ.....176
	ค. ความหมายของอาชีพที่ใช้ในการศึกษา.....185
	ง. ตารางรายละเอียดเกี่ยวกับอาชีพที่ได้รับคะแนนสูงและ
	อาชีพที่ได้รับคะแนนต่ำ.....205
	จ. แบบสอบถาม.....210
	ประวัติผู้เขียน.....216

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1. จำนวนประชากรตัวอย่างจำแนกตามพื้นที่.....	41
2. ประชากรตัวอย่างจำแนกตาม เพศ.....	41
3. ประชากรตัวอย่างจำแนกตามอายุ.....	42
4. ประชากรตัวอย่างจำแนกตามระดับการศึกษา.....	43
5. ประชากรตัวอย่างจำแนกตามอาชีพ.....	44
6. ประชากรตัวอย่างจำแนกตามการติดต่อกับโลกภายนอก โดยการอ่านหนังสือพิมพ์.....	45
7. ประชากรตัวอย่างจำแนกตามการติดต่อกับโลกภายนอก โดยการดูโทรทัศน์.....	45
8. ประชากรตัวอย่างจำแนกตามการติดต่อกับโลกภายนอก โดยการ เดินทาง เข้าเมือง.....	46
9. เกียรติภูมิของอาชีพซึ่งให้ค่าโดยชาวชนบทไทย เรียงลำดับจาก สูงไปต่ำตามกลุ่มอาชีพ.....	47
10. เกียรติภูมิของอาชีพซึ่งให้ค่าโดยชาวชนบทไทยจำแนกตามกลุ่มอาชีพ.....	50
11. เกียรติภูมิของอาชีพซึ่งให้ค่าโดยชาวชนบทไทย เรียงตามลำดับจากสูงไปต่ำ.....	57
12. เหตุผลในการให้ค่า เกียรติภูมิของอาชีพสูงสุดจำแนกตามกลุ่ม เหตุผล.....	64
13. เหตุผลในการให้ค่า เกียรติภูมิของอาชีพต่ำสุดจำแนกตามกลุ่ม เหตุผล.....	66
14. เปรียบเทียบ เหตุผล ในการให้คะแนนอาชีพสูงสุดและ เหตุผล ในการให้คะแนนอาชีพต่ำสุดตามลำดับความสำคัญ.....	67
15. เกียรติภูมิของอาชีพที่ได้รับค่าเฉลี่ยสูงจำแนกตามข้อมูล เบื้องต้นของผู้ตอบ.....	73
16. เกียรติภูมิของอาชีพที่ได้รับค่าเฉลี่ยต่ำจำแนกตามข้อมูล เบื้องต้นของผู้ตอบ.....	81
17. เกียรติภูมิของอาชีพหลักใน เขตชนบท ไทยจำแนกตามลำดับ ความสูงค่าของคะแนนที่ได้รับ.....	87
18. เกียรติภูมิของอาชีพหลักใน เขตชนบท เปรียบ เทียบตามการกระจาย ของระดับคะแนนที่ได้รับ.....	88

19.	โครงสร้างของช่วงชั้นทางสังคมซึ่งจัดโดยชาวชนบทไทยจำแนกตามปริมาณของอาชีพที่อยู่ในช่วงชั้น.....	90
20.	องค์ประกอบของกลุ่มอาชีพต่าง ๆ จำแนกตามการจัดช่วงชั้นทางสังคมโดยชาวชนบทไทย.....	97
21.	เปรียบเทียบ เกียรติภูมิของอาชีพซึ่งให้ค่าโดยชาวชนบทไทยกับ เกียรติภูมิมาตรฐานสากลของไทรแมน ในส่วนที่สอดคล้องกัน จำแนกตามค่า เกียรติภูมิและค่า T-test.....	104
22.	อาชีพที่ได้รับค่า เกียรติภูมิของอาชีพจากชาวชนบท ไทยสอดคล้องกับค่า เกียรติภูมิมาตรฐานสากลของไทรแมนจำแนกตามกลุ่มอาชีพ.....	106
23.	อาชีพที่ได้รับค่า เกียรติภูมิของอาชีพจากชาวชนบทไทยสอดคล้องกับค่า เกียรติภูมิมาตรฐานสากลของไทรแมน จำแนกตามการจัดช่วงชั้นทางสังคม... ..	107
24.	เปรียบเทียบ เกียรติภูมิของอาชีพซึ่งให้ค่าโดยชาวชนบท ไทยกับ เกียรติภูมิมาตรฐานสากลของอาชีพของไทรแมน (เฉพาะอาชีพที่ได้รับค่า เกียรติภูมิของอาชีพจากชาวชนบทไทยสูงกว่า) จำแนกตามค่า เกียรติภูมิและ T-test. ....	108
25.	อาชีพที่ได้รับค่า เกียรติภูมิของอาชีพจากชาวชนบท ไทยไม่สอดคล้องและสูงกว่าค่า เกียรติภูมิมาตรฐานสากลของไทรแมนจำแนกตามกลุ่มอาชีพ.....	112
26.	อาชีพที่ได้รับค่า เกียรติภูมิของอาชีพจากชาวชนบท ไทยไม่สอดคล้องและสูงกว่าค่า เกียรติภูมิมาตรฐานสากลของไทรแมนจำแนกตามการจัดช่วงชั้นทางสังคม.....	113
27.	เปรียบเทียบ เกียรติภูมิของอาชีพซึ่งให้ค่าโดยชาวชนบทไทยกับ เกียรติภูมิมาตรฐานสากลของอาชีพของไทรแมน (เฉพาะอาชีพที่ได้รับค่า เกียรติภูมิของอาชีพจากชาวชนบทไทยต่ำกว่า) จำแนกตามค่า เกียรติภูมิและ T-test. ....	114
28.	อาชีพที่ได้รับค่า เกียรติภูมิของอาชีพจากชาวชนบทไทยไม่สอดคล้องและต่ำกว่าค่า เกียรติภูมิมาตรฐานสากลของอาชีพของไทรแมนจำแนกตามกลุ่มอาชีพ.....	117



29.	อาชีพที่ได้รับค่าเกียรติภูมิของอาชีพจากชาวชนบทไทยไม่สอดคล้อง และต่ำกว่าค่าเกียรติภูมิมาตรฐานสากลของอาชีพของโทรแมน จำแนกตามการจัดช่วงชั้นทางอาชีพ.....	117
30.	กลุ่มอาชีพจำแนกตามผลการเปรียบเทียบระหว่างการให้ค่าเกียรติภูมิ ของอาชีพโดยชาวชนบทไทยกับค่าเกียรติภูมิของอาชีพมาตรฐานสากล.....	119
31.	การจัดช่วงชั้นทางสังคมโดยชาวชนบทไทยจำแนกตามผลการเปรียบเทียบ ระหว่างการให้ค่าเกียรติภูมิของอาชีพโดยชาวชนบทไทยกับค่าเกียรติภูมิ ของอาชีพมาตรฐานสากล.....	122



ศูนย์วิทยทรัพยากร  
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย